Eugen Gindl

Nízke slnko nad panónskou rovinou

Juraj Špitzer chodieval po Nežnej do bistra Lýceum. Stal sa moderátorom i aktívnym účastníkom spontánnych seminárov.
Na obzore vidíme iba dym z rumovísk budúcností, ktoré sa rozsypali. Kto sa dnes odhodlá vysloviť nejakú prognózu, načrtnúť predstavu alebo víziu (o utópiách ani nehovoriac), môže dostať nálepku architekta novej totality. Ale bez vízií budúcnosti sa nezaobídeme, pretože práve ony sú zdrojom možno najcennejšieho sociálneho kapitálu – nádeje. Viery, že dokážeme vytvoriť lepší svet. Pripadám si ako na karnevale fatalistov...
Náruživo rekonštruujeme minulosť... Po každej veľkej zmene je to normálne, ba nevyhnutné... Zdá sa mi však, že minulosť rekonštruujeme ľahkomyseľne. Každý na vlastnom kolene, podľa boďáka, ktorý načrtol objednávateľ, zavše ukrytý na dne vlastnej pamäti. A tak sa z pamäti, individuálnej i kolektívnej, i z dokumentov vynára minulosť, ktorá je opäť raz invalidná. Živý invalid je však vždy lepší ako kostlivec v skrini...
Žijeme utopení v prítomnosti... Zaplavujú nás informáciami, ale nedokázali sme si zatiaľ vytvoriť ochranný filter, ktorý vytriedi balast od dôležitých vecí, pravdu od poloprávd a lží. Keď si ráno prečítam noviny, neraz ani ja, starý kozák, neviem, komu dať za pravdu... A čo potom Jano z Detvy...? Bojím sa tejto hodnotovej rozháranosti, ale zároveň si uvedomujem, že „nastolenie" jedinej pravdy v globálnom svete by mohlo skončiť globálnou katastrofou. Hoci...

Posledná spomienka na Juraja Špitzera:
Balkón pred nemocničnou izbou, v ktorej o niekoľko dní umrel. Neskorá jeseň, babie leto, nízke slnko nad panónskou rovinou. Ďuro ma požiadal, aby som mu pripomenul haiku Ivana Laučíka, ktorú som mu kedysi prečítal v Lýceu. Tu je:

jas člení dni
už zhoreli ozdoby
z mojich prístreší